

Cussegl da vischnaunca
51.1-2021/2024

Pendicularas Mustér SA

Concessiun dil dretg dallas auas

Cumpletaziun tiel messadi 51-2021/2024

M E S S A D I

dalla suprastonza communal a cussegl da vischnaunca

Preziau signur president
Stimadas signuras cusseglieras
Preziai signurs cussegliers

1. Introducziun

A caschun dalla seduta digl 1. da mars 2024 ha il cussegl da vischnaunca giavischau sclariment davart entginas damondas supplementaras. Denter auter era ina survesta dil schema hidraulic che dat sclariment co e nua ch'igl ei previu da retrer aua. Ulteriuramein ha il cussegl da vischnaunca avisau als prezis da vendita d'energia, dils quals la Corporaziun d'aua Spina da Vin sa profitar. Plinavon ei vegniu giavischau sclariment davart las cundiziuns, tenor las qualas la vischnaunca ha giu concediu segirtads e contribuziuns en connex cun las pendicularas. Ina damonda ei era stada, schebein ei fuss aunc adina pusseivel da realisar l'Ovra electrica Val Acletta.

Primarmein setracta ei da reglar la retratga d'aua per la producziun tecnica da neiv. Sa la vischnaunca, cun risguard enviers il turissem mo era l'economia che profitescha actualmeins directamein ni indirectamein d'in svilup sil sector da construcziun, insumma selubir da desister da conceder allas pendicularas il dretg da retrer aua per la producziun tecnica da neiv? Quei ei la damonda cardinala da quella fatschenta. Ordlunder seresulta in effect secundar, numnadamein da duvrar ils medems stabiliments analog al provediment d'aua per la producziun d'energia electrica.

En quei connex eis ei da far menziun che la Corporaziun d'aua Spina da Vin ha saviu profitar d'in program per la promoziun d'energia che garantescha in prezi da vendita. Ei setracta d'in prezi che garantescha alla corporaziun d'aua, ch'ils cuosts d'investiziun e da menaschi vegnien cuvretgs. Quei program da svilup stat buca pli a disposiziun. Pusseivel eis ei che las pendicularas san far diever d'ina contribuziun singula vid l'investiziun ellas turbinas. Las pendicularas vegnan denton a stuer vender l'energia sin fiera tenor il prezi da fiera actual ch'ei per lunsch pli bass ch'il prezi garantius alla Spina da Vin. Fiscalmeins partan las pendicularas pia d'ina situaziun meins attractiva che quella dalla corporaziun d'aua. Schebein las pendicularas san seprofitar da contribuziuns vid ils implonts per la producziun d'energia electrica, ei aunc incert. Per sclarir quellas damondas basegna ei denton il contract da concessiun cul consentiment da votantas e votants ed en quei cass era dalla Regenza.

2. Schema hidraulic

Sco basa pil contract da concessiun vala denter auter era il schema hidraulic ch'ei vegnius elaboraus en connex culs stabiliments per la producziun tecnica da neiv, sco era davart l'intenziun da duvrar quels stabiliments era per la producziun d'energia electrica.

Sco menziunau el messadi 51-2021/2024 ei la Corporaziun d'aua Spina da Vin sedeclarada prompta da segidar cun aua ord il provediment d'aua public. Las pendicularas pagan per quella retratga d'aua la tariffa pil consum d'aua sco autras instituziuns era. Per quei intent exista ina cunvegna denter las pendicularas e la corporaziun d'aua. Per garantir denton il provediment d'aua decida la corporaziun d'aua cura ch'ei sa vegnir mess a disposiziun aua per la producziun tecnica da neiv. Il suadont art. 4 al. 2 ei vegnius stipulaus per quei intent:

Allfällige Wasserbezüge von der Wasserkorporation Spina da Vin sind mit dieser vertraglich zu regeln, unabhängig davon, ob sie Teil der vorliegenden Konzession bilden oder nicht. Mit Blick auf Ihren Versorgungsauftrag kann die Wasserkorporation den Wasserbezug einschränken.

Ella cunvegna dils 3 d'avrel 2019 han la corporaziun d'aua e las pendicularas reglau la retratga d'aua ord il provediment d'aua sco era ils detagls davart il pilotadi. La corporaziun d'aua dispona cura ch'ei sa vegnir furniu aua per la producziun tecnica da neiv ni cura ch'ei vegn buca furniu aua.

Las pendicularas retilan l'aua ord il dutg dalla Val Magriel a Gendusas tenor la lubientscha da baghegiar BAB nr. 2017-0904 ed ulteriuramein ord igl Ual dalla Val Acletta. Las pendicularas retilan denton negin'aua da fontaunas ni tschaffadas d'aua.

Ils puncts da colligiaziun ein indicai el contract da concessiun sut artechel 1. Plinavon dat il schema hidraulic (plan aschuntau) ina survesta pli detagliada davart ils puncts dalla retratga d'aua.

3. Atgna ovra ella Val Acletta

Ils 14 da zercladur 2014 ha il cussegl da vischnaunca concediu in credit da frs. 225'000.-- per perseguitar la realisaziun d'ina atgna ovra electrica ella Val Acletta per la vischnaunca. A vesta da quei ch'il project ei zuar vegnius annunziaus alla KEV per contribuziuns, denton buca risguardaus per la promoziun dad ovras electricas pintgas, ein las lavurs vegnidas sistidas. En connex cun la concessiun d'aua allas pendicularas ha la suprastanza communal vuliu sclarir, sch'ei seigi pusseivel da realisar l'ovra e co quei pudessi esser pusseivel. El messadi 51-2021/2024 ha la suprastanza communal fatg attents sin pagina 4 dil rapport digl inschignier ed era citau in passus ord la posiziun digl inschignier Walter Deplazes ch'ei staus incumbensaus cun las lavurs d'exploraziun per l'ovra electrica Val Acletta. A vesta dalla discussiun occurrida el cussegl da vischnaunca laschein nus suandar il rapport da signur Deplazes en sia cumpleina lunghezia. Dil reminent ei inschignier Deplazes staus involvius avon onns el cantun Tessin en ovras hidraulicas, citat:

Igl onn 2014 ha la vischnaunca da Mustér schau elaborar in preproject per in'ovra hidraulica ella Val Acletta. Quei preproject prevedeva ina tschaffada digl Ual d'Acletta el territori da Tioles ed ina centrala gest sur la staziun da val dallas pendicularas davart seniastra digl ual. In'emprema idea da project haveva las suandontas datas:

- altezza dalla tschaffada	1740.0	m s. m.
- cota turbina	1220.0	m s. m.
- scadenza brutta	520.0	m
- tschaffada maximala	600	l/s
- prestaziun maximala	2.5	MW
- aua restonta minimala	130	l/s
- prestaziun annuala media brutta	0.86	MW
- produenziun annuala media	5.9	GWh

La realisaziun dil project era mo pusseivla cun agid finanziel d'ordeifer. Pertgei mo aschia fuss ei stau pusseivel da realisar cuosts da produenziun pli bass ch'il prezi da vendita dall'energia ed aschia generar in gudogn cull'ovra.

La situaziun malguessa pertuccont las contribuziuns ad ovras electricas entras il "KEV" e la legislaziun federala che prevedeva el proxim avegnir ina midada davart il sustegn federal per ovras electricas han motivau la suprastanza communal dad interromper las lavurs da planisaziun pil project ovra hidraulica Val Acletta entochen che las cundiziuns davart eventualas contribuziuns eran claras.

Igl 1. da schaner 2023 ein la revisiun dalla lescha d'energia federala (730.0) e la revisiun dall'ordinaziun federala pertuccont la promoziun dalla produenziun d'electricitad ord energias regenerablas (730.03) idas en vigur.

Tenor art. 26 dalla lescha d'energia survegnan ovras hidraulicas cun ina prestaziun da silmeins 1 MW contribuziuns. L'ordinaziun fixescha quellus contribuziun sin 50 % dils cuosts d'investiziun renconuschi.

*La prestaziun numnada da **1 MW** ei la **prestaziun annuala media brutta** che vegn calculada sin fundament dil quantum d'aua che sa vegnir turbinous e la scadenza brutta dall'ovra e quei*

ella **media** sur igl entir onn. Il quantum d'aua che sa vegnir turbinaus ei dependents dall'aua restonta ed ei era la suletta variabla tier quella calculaziun.

Ellas calculaziuns digl onn 2014 cun aua restonta da 130 l/s muntava la prestaziun annuala media brutta 0.86 MW ed era aschia pli bassa ch'il minimum da 1 MW tenor la legislaziun valeivla naven digl 1. da schaner 2023.

Dapi 2014 ein las pretensiuns davart l'aua restonta vegnidas pli strentgas, aschia ch'ins stuess quintar tier la realisaziun dall'ovra hidraulica Val Acletta cun dapli aua restonta che 130 l/s. Quella pretensiun havess per consequenza che la prestaziun annuala media brutta vegness pli bassa e fuss aschia aunc pli lunsch naven dil minimum da 1 MW.

Ord quei motiv dat ei per l'ovra hidraulica Val Acletta neginas contribuziuns davart dalla Confederaziun. Aschia stuess quell'ovra saver finanziar cumpleinamein sesezza. L'energia producida cun quell'ovra ei energia constanta (Bandenergie) ed igl unviern dat ei dameins produenziun che la stad. La qualitat da quell'energia ei buca da cumparegliar cull'energia ord ils lags da fermada che sa vegnir producida sin damonda. Aschia ei il prezi che sa vegnir recaltgaus cun quell'energia era pigns, pil solit il prezi minimal che las ovras che ston surprender quell'energia pagan. Tier nus fuss quei la Repower che porscha actualmein in prezi dad 8 rp./kWh. Tier in prezi da produenziun da lunsch sur 10 rp./kWh fuss l'ovra hidraulica Val Acletta en mintga cass deficitara.

Ord quels motivs proponel alla vischnaunca da Disentis/Mustér da desister definitiv silla realisaziun dall'ovra hidraulica Val Acletta.

4. Emprests, garanzia da deficit e contribuziun

Il 27 da november 2016 ha il suveran da Mustér tier ina participaziun da 78.7% decidu cun 798 (68%) encunter 380 (32%) vuschs da conceder:

- a) in emprést da 2.5 milliuns francs che vegn tscheinsius ed amortisau enter 20 onns per la colligiaziun Sedrun-Cungieri-Parlet cun impurtar el cudisch funsil il dretg da pègn;
- b) ina garanzia da deficit da 2.5 milliuns francs pils emprests federals che vegnan amortisai enter 20 onns;
- c) ina contribuziun da 2 milliuns francs vid il project d'ennevar il territori da skis a Mustér.

La concessiun pil dretg da retrer aua ei ina consequenza dalla votaziun dils 27 da november 2016.

Las segironzas finanzialas e la contribuziun vid il project d'ennevar il territori da skis dalla vischnaunca da Mustér han suandontas investiziuns davart dallas pendicularas per consequenza:

a) ennevar l'emprema etappa denter Gendusas e Caischavedra	frs. 4.5 miu.	<i>realisau</i>
b) lag d'accumulaziun a Caischavedra	frs. 2.5 miu.	<i>realisau</i>
c) ennevar la secunda etappa denter Caischavedra e Sontga Catrina	frs. 6.5 miu.	<i>en projectaziun</i>

Tier las investiziuns enumeradas cheu sura setracta ei sulettamein dallas investiziuns che occuoran en connex cun la realisaziun dils implonts d'ennevar. Las investiziuns ch'ei necessarias per turbinar ein buca cuntenidas en quellas cefras. Fertan che autras regions han surschau la realisaziun dils implonts d'ennevar ad ina societad d'infrastructura, han las Pendicularas Mustér SA finanziau resp. finanzieschan sezzas ina gronda part dallas investiziuns per la produenziun tecnica da neiv.

Tenor la cunvegna cun las pendicularas ha la vischnaunca pagau entochen oz 1.5 milliuns francs. La summa restonta da 0.5 milliuns francs croda cun l'entschatta dallas lavurs da construcziun vid ils stabiliments d'ennevar, probablamein el decuors digl onn 2024. Il punct central che occuora ord las contractivas ei il fatg, che las tariffas per las cartas da sesiun ein vegnidas fixadas per las persunas cun domicil da taglia a Mustér suandontamein:

- 50% dils prezis ordinaris pil territori da skis Mustér
- 60% dils prezis ordinaris dallas tariffas coordinadas dils territoris da skis Mustér -Andermatt-Sedrun.

Igl onn 2016 ein ins partius dil fatg ch'ei setracti tier la lubientscha da retrer aua d'in project d'ennevar. El decuors dalla projectaziun e cunzun cun caschun dalla realisaziun dall'emprema etappa ed era a vesta dil svilup sin la fiera dall'energia electrica ein las pendicularas vegnidas tier la conclusiun, ch'ei pudessi far senn da nezegiar sinergias enten utilizar las investiziuns per far neiv era per la producziun d'energia electrica. Ord vesta dalla suprastonza communal fan quellas ponderaziuns senn e duessen vegnir sustenidas.

Suprastonza communal Disentis/Mustér

Il president:

Il canzlist:

René Epp

Andri Hendry

Disentis/Mustér, ils 3 d'avrel 2024

- Plan davart il schema hidraulic